

9. Там само. – Ф.2. – Оп.1. – Спр.198. – 506 арк.
 10. Там само. – Ф.2. – Оп.1. – Спр.230. – 44 арк.
 11. Там само. – Ф.4. – Оп.1. – Спр.14. – 122 арк.
 12. Там само. – Ф.Р-1. – Оп.1. – Спр.2. – 197 арк.
 13. Там само. – Ф.Р-1. – Оп.1. – Спр.9. – 204 арк.
 14. Там само. – Ф.Р-1. – Оп.1. – Спр.98. – 381 арк.
 15. Загорський С. О. Синдикаты и тресты / С. О. Загорский. – СПб.: Типо-Литография «Братья Левины», 1914. – 280 с.
 16. К положению железного синдиката «Продамета» // Коммерсант. – 1917. – №2092 (26 января). – С.2.
 17. Кононенко В. І. Утворення та діяльність монополістичного об'єднання паровозобудівних заводів / В. І. Кононенко // Економічні передумови Великої Жовтневої соціалістичної революції (на матеріалах України) // Д. Ф. Вірник та ін. – К.: Наукова думка, 1967. – С.79–91.
 18. Митинский А. Производство вагонов / А. Митинский // Торгово-промышленная газета. – 1917. – №238 (13 декабря). – С.2.
 19. Митинский А. Производство паровозов в России / А. Митинский // Торгово-промышленная газета. – 1917. – №232 (24 октября). – С.2.
 20. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.102. – Оп.1. – Спр.7. – 75 арк.
 21. Там само. – Ф.118. – Оп.2. – Спр.32. – 120 арк.
 22. Цукерник А. Л. Попытки реставрации синдиката «Продамет» на Украине в 1918 г. / А. Л. Цукерник // Исторический архив. – 1958. – №3. – С.144–151.
 23. Экономическое положение России накануне Великой Октябрьской социалистической революции. Документы и материалы. – Ч.1. – М.–Л.: Издательство Академии наук СССР, 1957. – 692 с.

References

1. Volobuev P. V. O gosudarstvenno-monopolisticheskom kapitalizme v Rossii v 1917 g. (mart-oktjabr') / P. V. Volobuev // Voprosy istorii. – 1959. – №9. – S.44–63.
 2. Gindin I. F. Politika carskogo pravitel'stva v otnoshenii promyshlennykh monopolij / I. F. Gindin // Ob osobennostjakh imperializma v Rossii / [redkol.: A. L. Sidorov (otv. red.), V. I. Bovykin i dr.]. – М.: Izd-vo Akademii nauk SSSR, 1963. – S.86–120.
 3. Derzhavnyj arhiv Donec'koi' oblasti. – F.27. – Op.1. – Spr.19. – 195 ark.
 4. Derzhavnyj arhiv Lugans'koi' oblasti. – F.2. – Op.1. – Spr.63. – 127 ark.
 5. Tam samo. – F.2. – Op.1. – Spr.84. – 451 ark.
 6. Tam samo. – F.2. – Op.1. – Spr.165. – 149 ark.
 7. Tam samo. – F.2. – Op.1. – Spr.169. – 188 ark.
 8. Tam samo. – F.2. – Op.1. – Spr.197. – 462 ark.
 9. Tam samo. – F.2. – Op.1. – Spr.198. – 506 ark.
 10. Tam samo. – F.2. – Op.1. – Spr.230. – 44 ark.
 11. Tam samo. – F.4. – Op.1. – Spr.14. – 122 ark.
 12. Tam samo. – F.R-1. – Op.1. – Spr.2. – 197 ark.
 13. Tam samo. – F.R-1. – Op.1. – Spr.9. – 204 ark.
 14. Tam samo. – F.R-1. – Op.1. – Spr.98. – 381 ark.
 15. Zagors'kij S. O. Sindikaty i tresty / S. O. Zagorskij. – SPb.: Tipo-Litografija «Brat'ja Leviny», 1914. – 280 s.
 16. K polozheniju zheleznoho sindikata «Prodamera» // Kommer-sant. – 1917. – №2092 (26 janvarja). – S.2.
 17. Kononenko V. I. Utvorenija ta dijaj'nist' monopolistynogo ob'jednannja parovozobudivnyh zavodiv / V. I. Kononenko // Ekonomichni peredumovy Velykoi' Zhovtnevoi' socialistynchoi' revoljucii' (na materialah Ukraїny) // D. F. Virnyk ta in. – K.: Naukova dumka, 1967. – S.79–91.
 18. Mitinskij A. Proizvodstvo vagonov / A. Mitinskij // Torgovo-promyshlennaja gazeta. – 1917. – №238 (13 dekabrja). – S.2.
 19. Mitinskij A. Proizvodstvo parovozov v Rossii / A. Mitinskij // Torgovo-promyshlennaja gazeta. – 1917. – №232 (24 oktjabrja). – S.2.
 20. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja Ukraїny. – F.102. – Op.1. – Spr.7. – 75 ark.
 21. Tam samo. – F.118. – Op.2. – Spr.32. – 120 ark.
 22. Cukernik A. L. Popytki restavracii sindikata «Prodamera» na Ukraine v 1918 g. / A. L. Cukernik // Istoricheskij arhiv. – 1958. – №3. – S.144–151.
 23. Jekonomicheskoe polozhenie Rossii nakanune Velikoi' Oktjabr'skoj socialisticheskoi' revoljucii. Dokumenty i materialy. – Ch.1. – M.–L.: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, 1957. – 692 s.

Zabudkova O. A., assistant professor, the department of history of Ukraine, Luhansk Taras Shevchenko National University (Ukraine, Starobilsk), olga3405@ukr.net

Syndicates in the heavy industry of the Russian Empire before and after the 1917 revolution

The paper is considering three large syndicates in the heavy industry of the Russian Empire («Prodamet», «Proddarvoz», «Proddvagon») on the eve and after the revolution of 1917. It is noted that in 1917 their independence was substantially limited by the Provisional Government. It directly influenced the pricing and required the priority fulfillment of state orders. In this way it actually managed the industries through these monopolies. In addition, it was established that during 1918, despite the nationalization proclaimed by Soviet Russia, syndicate associations continued to operate on the territory of the Ukrainian State. They consisted of enterprises located on its territory. All three syndicates worked closely with the Ukrainian authorities. Representatives of «Prodamet» were introduced to the structural subdivisions of the hetman government, where they had significant powers.

Keywords: syndicate, («Prodamet», «Proddarvoz», «Proddvagon», revolution, Ukrainian State.

* * *

УДК 94+327.58](477:(470+571))+ 311.14:303.833.5

Баскакова А. С.,

аспірантка кафедри історії,
 ПрАТ «Вищий навчальний заклад
 «Київський словістичний університет»
 (Україна, Київ), Aannettka@bigmir.net

ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРИМСЬКОГО ПІВОСТРОВУ ПІСЛЯ АНЕКСІЇ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ В БЕРЕЗНІ 2014 Р.: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ

Проведено комплексний аналіз проблем економічного розвитку Криму в умовах російської окупації. На основі співставлення економічних показників Кримського півострову з аналогічними індикаторами материкової України спростовано інформацію про те, що на півострові після анексії РФ дійсно покращилась ситуація, передусім, в сфері економіки. Стверджується, що кримська економіка стає повністю залежною від дотацій зверху. Найбільш вагомим чинником стагнації кримської економіки стало перекриття Північнокримського каналу.

Ключові слова: Кримський півострів, Україна, Російська Федерація, економічний розвиток, окупація, порівняльний аналіз статистичних даних, регіон – аутсайдер.

Актуальність дослідження економічного становища Криму після анексії півострову Російською Федерацією в березні 2014 року визначається потребою у виявленні реальних загроз споживчому, промислового, енергетичному, аграрному, транспортному, туристичному та іншим секторам економіки Кримського півострову та визначенні перспектив соціально-економічного розвитку в умовах російської окупації.

Після анексії Російською Федерацією Кримського півострову в березні 2014 року та незаконного входження Криму до складу РФ Москва пообіцяла кримській громаді стрімкий розвиток економіки півострову та миттєве покращання рівня життя. Проте соціально-економічна ситуація не тільки не покращилась, а й ускладнилась, про що свідчать статистичні показники. Так, збільшення заробітної плати та пенсій продовжилось недовго: зростання цін на продовольчі товари та знецінення рубля швидко вплинули на споживчі можливості кримського населення. Соціально-економічна ситуація в Криму після його окупації характеризується швидким поверненням до радянських стандартів від галузевої структури економіки до показників соціального забезпечення [1].

Зараз півострів знаходиться ще в більшій політичній та економічній ізоляції. До того ж залишається найбільш віддаленим анклавом Російської Федерації. Згідно з статистичними даними Федеральної служби державної статистики РФ, Крим можна оцінити як регіон – аутсайдер. Так, за даними дослідження агентства «РИА–Рейтинг», у рейтингу якості життя в 2016 році Крим обіймає 66–те місце з 86–ти регіонів Росії [2].

Зниження економічної активності в регіоні через причину його повної ізоляції спостерігається в усіх сферах життя кримської громади. Не випадково, під час зустрічі із місцевими пенсіонерами в Феодосії в Криму прем'єр-міністр РФ Дмитро Медведєв сказав свою відому фразу: «Грошей немає, але ви тримайтесь. Бажаю вам всього найкращого, гарного настрою та здоров'я» [3].

Не дивлячись на різке падіння кримської економіки, кримчанам продовжують навіювати інформацію про те, що ситуація в Криму у порівнянні із умовами соціально-економічного розвитку на материковій Україні є кращою, отже, мешканцям півострову пощастило. Подібні пропагандистські трюки продовжують задурманювати свідомість кримчан, які тим часом страждають через неможливість задовольнити власні потреби в елементарних речах.

Проблеми економічного становища Кримського півострову в умовах окупації РФ досліджуються українськими вченими, аналітиками та експертами, які до окупації очолювали кримські відомства (О. Лів [4], Р. Ніколаєв [5], О. Сергєєва [6] та ін.), російськими науковцями та експертами (В. Нахлупін [7], М. Сергєєв [3] та ін.), а також західними оглядачами (Дж. Буш [8], М. Сміт [9] та ін.). Цікаві думки щодо розвитку кримської економіки в умовах російської окупації викладені турецькою дослідницею Тейфуковою Ріаною на сайті Центру кризових та політичних досліджень в місті Анкара (Туреччина) [1]. Значну роль у дослідженні економічного розвитку Кримського півострову після відомих подій лютого–березня 2014 року відіграють статистичні дані, які оприлюднені у звітах Державної служби статистики України, Національного банку України, Федеральної служби державної статистики РФ, Територіального органу Федеральної служби державної статистики по Республіці Крим.

В цілому можна стверджувати про дещо фрагментарний аналіз економічного становища Кримського півострову в умовах окупації Російською Федерацією, який насичений статистичними даними, проте при цьому не вистачає компаративного дослідження народногосподарських показників до й після окупації з акцентуацією на втратах для обох сторін: Кримського півострову та материкової України.

Зазначена фрагментарність та відсутність комплексного бачення вітчизняними дослідниками економічного становища Кримського півострову після окупації РФ в березні 2014 року обумовили завдання цієї статті – розкрити проблеми економічного розвитку Криму в умовах російської окупації, при цьому основним методом дослідження обрано компаративний аналіз статистичних показників соціально-економічного становища анексованого півострову та материкової України в умовах ведення Антитерористичної операції. Особливу увагу при цьому приділено дослідженню

викликів та загроз кримській економіці після відомих подій лютого – березня 2014 року й до сьогодення.

Дослідження економічного становища окупованого Криму не можливо без використання статистичних даних та проведення їх ґрунтовного компаративного аналізу. Принцип об'єктивності вимагає від нас співставлення економічних показників півострову з аналогічними індикаторами материкової України з урахуванням реальних статистичних даних, наданих незалежними громадськими об'єднаннями, основна мета яких – моніторинг ситуації в анексованому Криму, а також офіційних статистичних даних Державної служби статистики України та Територіального органу Федеральної служби державної статистики по Республіці Крим. В результаті аналізу ми маємо підтвердити чи спростувати інформацію про те, що на півострові після анексії РФ дійсно покращилась ситуація, передусім, в сфері економіки. При цьому, слід враховувати, що економіка нашої країни сьогодні зазнає значних труднощів у своєму розвитку через проведення АТО на сході України та низку дестабілізаційних заходів, які впроваджуються РФ з метою внесення дисбалансу в експортно-імпорту динаміку між державами. Водночас Крим живе в умовах «мирного неба» та соціально-економічної стабільності, про яку в своїх звітних доповідях зазначають керівники «республіки» [7; 10].

Ключові статистичні показники, про яких визначається стан соціально-економічної ситуації в країні або її внутрішньому регіоні: споживчі ціни та інфляція, промислове виробництво, сільськогосподарське виробництво, транспортна сфера, соціальна захищеність (рівень зареєстрованого безробіття, рівень середньої номінальної заробітної плати), туризм.

Споживчі ціни та інфляція. За підсумками 2014 року збільшення інфляції в Криму склало 42,5% [Цит. по: 5]. Зокрема, у грудні в порівнянні з попереднім місяцем інфляція виросла на 5,7%. В Україні, з урахуванням відкритого збройного протистояння на сході держави, річне зростання інфляції склало 24,9%. Це теж немало, але аж в 1,7 рази менше, ніж в мирному Криму. Зокрема у грудні 2014 р. споживчі ціни, згідно з повідомленнями Державної служби статистики України, зросли на 3%. Індекс споживчих цін склав 112,1 [11, с. 56]. Варто зауважити, що за даними моніторингу Міністерства економічного розвитку РФ (лютий 2016 року) в Криму в 2015 р. був зафіксований найвищий рівень інфляції серед усіх російських регіонів. Вона склала 26,4% проти 12,9% в цілому по Росії. «У суб'єктах Російської Федерації приріст цін у грудні за річний період на всі товари і послуги варіювався від 10,3% до 17,5% за винятком Кримського федерального округу (території тимчасово окупованого Криму – авт.). У Кримському федеральному окрузі приріст цін (вираховується з 2015 р.) за річний період – 26,4% р/р» [12]. В цілому за підсумками 2015 р. споживча інфляція в Росії склала 12,9% після того, як у 2014 р. ціни зросли на 11,4%. За останні два роки інфляція посилилася вдвічі – у 2011–2013 рр. середній приріст за р. становив 6,4% [12]. Проте показник 26,4% важко сприймається як дійсний, а не уявний через індекс споживчих цін за 2015 р., що складає 125,1% [13]. На деякі продукти харчування ціни виросли більше, ніж в 10 разів (так, індекси споживчих цін на півострові за 2015 р. складають на фрукти та цитрусові

129,9% (подорожчання на 112,9%), борошно – 131,0% (подорожчання на 92,2%), яйця – 116,5% (подорожчання на 83,6%), м'ясо та птиця – 119,1% (подорожчання на 76,7%), овочі – 152,7% (на 71,9%), риба – 128,6% (на 69,2%). Алкогольні напої стали дорожчими на 67,6%, безалкогольні напої – на 63,9%, цукор – на 61,2%, молочна продукція – на 45,4%, макаронні вироби – на 44,8%, хліб – на 35,7% [13]. Отже, статистичні дані, надані Кримстатом не зовсім вірно відображають реальну картину, що склалась на півострові. В Україні ситуація також різко погіршилась. В 2015 р. базова річна інфляція становила 43,1%, що майже вдвічі більше, ніж у 2014 р. [14, с. 14]. Так от при рівні інфляції 43,1% в Україні індекс споживчих цін складає 143,3 станом на кінець 2015 р. [15], а в Криму при рівні інфляції 26,4% цей індекс складає 125,1%. Такі цифри свідчать про те, що в Криму ситуація краще, ніж на території материкової України, проте насправді це не відповідає реальній картині, що склалась на півострові. Адже і без офіційних цифр кримчани чудово усвідомлюють, що на їх споживчому ринку ціни на порядок вище українських. Недарма сусідня з Кримом Херсонська область, на думку Р. Ніколаєва, стала свого роду Меккою продуктового туризму для мешканців півострову [5].

Промислове виробництво в Криму в 2014 р. скоротилося на 9,9% [Цит. по: 5]. В Україні цифра падіння трохи вища – 10,7. За оцінками Міжнародного центру перспективних досліджень, у 2015 р. падіння промислового виробництва в Україні склало 18% [16], а в Криму навпаки падіння уповільнилось до 6%, така тенденція зберігалась протягом року, проте стосувалась не всіх галузей промисловості. Так, виняток становить видобувна промисловість, де зафіксовано падіння виробництва до 24%, найбільше зростання спостерігалось у виробництві столових вин – 484%, кефіру – 257% та іншої молочної продукції. Такі цифри з посиланням на офіційні дані Кримстату надає Центр журналістських досліджень [17]. Проте варто нагадати, що Україна втратила в результаті війни на Донбасі п'яту частину свого промислового потенціалу, тоді як в Криму всі підприємства залишилися на місці, в цілості й недоторканності. А деякі з них навіть «націоналізовані» місцевою владою, яка вважає, що зможе більш ефективно розпорядитися цією власністю.

Сільськогосподарське виробництво збільшилось як на материку, так і на півострові. У Криму приріст склав 0,7%, в Україні вчетверо більше – 2,8%. У цьому випадку у материкової частини ситуація краще, тому що кримські аграрії виявилися позбавлені можливостей для інтенсивного зрошення у зв'язку із перекриттям Північнокримського каналу у квітні 2014 р. [5]. Після анексії Криму Північнокримський канал практично пересох і руйнується. Раніше значна частина води з Дніпра йшла на зрошення кормових і зернових культур, а також вирощування рису. «Тепер разом із рисом без зрошення зникнуть також соя, значна частина кримських овочів, садів і виноградників. Також повністю знищено кормову базу для тваринництва. А це мільярди збитки», – вважає Олександр Лієв – экс-міністр курортів і туризму Криму, радник голови Міністерства аграрної політики України з питань управління державними підприємствами, які знаходяться на тимчасово окупованій території АР Крим. Така ситуація, на думку чиновника, зрештою призведе до

того, що за два–три роки на північнокримській території залишаться тільки військові бази. А місцеве населення, частина якого, до речі, голосувала за приєднання до Росії на референдумі, буде змушене звідти мігрувати. Люди фактично позбавлені перспективи залишитися жити у своїх населених пунктах. Уже зараз відомо про факти міграції та значне падіння цін на нерухомість у цих районах. Так само як колись Північнокримський канал дав життя півострову, пересихання каналу це життя і забере. Тому що єдиний вид діяльності, завдяки якому можливе повноцінне життя в степу, – це ведення сільського господарства, що без води зникне. Хімічне виробництво скоротилось через нестачу води. До того ж Крим сьогодні перебуває фактично в зоні повного ембарго. Всі товари від хімічного виробництва йшли на експорт, тепер це стало неможливим [4]. Хоча цифри Кримстату дають зовсім протилежні оцінки. Так, у січні–березні 2016 р. продукція хімічної промисловості та каучук склали 40% від усього експорту півострову (2982,8 тис. дол. США) [18]. Питання полягає лише в тому, як заводи працюють в стані постійної нестачі води?! Можна зробити висновок про те, що за умови подачі води населенню в чітко означені години забезпечити нею населення північно–східної частини Криму можливо, проте без повноцінного розвитку аграрного сектору, курортів степової частини та промисловості.

У **транспортній сфері** Криму за підсумками 2014 р. обсяг вантажоперевезень скоротився майже на третину – на 32,1% (до 7,6 млн. т), а обсяг пасажирських перевезень впав на 14,2% (до 253,2 млн. осіб) у порівнянні з 2013 р. [Цит. по: 5]. Транспортні підприємства України теж показали спад, але не такий серйозний: перевезення вантажів скоротилося на 10,1% (до 671,2 млн. т), перевезення пасажирів – на 5,3% (до 5,9 млрд. людей) [19]. Якщо взяти період з січня по липень 2016 р., то цифри Кримстату викликають багато запитань й вимагають перевірки їх на достовірність. Адже, відповідно до цих даних, обсяг лише автомобільних вантажоперевезень в Криму збільшився до 60,3 млн. т, що майже в 8 разів більше усіх вантажоперевезень, ніж 2 роки тому, й рік ще триває. Проте звідки взято таку цифру – не зовсім зрозуміло. Адже на автоперевезення, пов'язані із постачанням сировини та продукції на півострів, накладено ембарго. До того ж, якщо раніше лівову частку складали вантажоперевезення залізничним шляхом, то зараз всі поїзди у напрямку Криму скасовано. А сам залізничний вокзал у Сімферополі пустує. Якщо ми подивимось на показники Кримстату, то такої проблеми транспорту взагалі не існує, адже протягом першої половини 2016 р. пасажирооборот лише автомобільного транспорту склав 1291,6 млн. пас., що на 1038,4 млн. (практично в 5 разів) більше від усього пасажирообороту за 2014 р. [20, с. 2].

Рівень зареєстрованого безробіття в Криму на грудень 2014 р. склав 1,5% [Цит. по: 43], в Україні – 1,9% [19]. Рівень зареєстрованого безробіття станом на 1 липня 2016 р. в Криму складає 0,5% [20, с. 2], в цілому по Україні складає 1,4% населення працездатного віку [21]. Звичайно, рівень безробіття знизився й на півострові, й на материковій Україні, проте на останній він в 2,8 рази більший. Цей показник та наступний свідчать про певні переваги кримської економіки після анексії над

українською материковою в умовах збройного конфлікту з урахуванням окупованої території.

Рівень середньої номінальної заробітної плати на кінець 2014 р. у Криму склав 21619 руб. (приблизно 7200 грн.) [Цит. по: 5]. За рік цей показник виріс в 1,7 рази, проте зростання інфляції знівелоувало так званий ефект миттєвого збагачення за рахунок фінансових впливів з федерального бюджету. В Україні ж середня зарплата штатних працівників у грудні 2014 р. склала 4290 грн., що на 59,58% нижче відповідного кримського показника [21]. Проте ціни на території материкової України є нижчими та купівельна спроможність є більшою, чого неможна стверджувати про Крим, наприклад, персики в сезон на ринках селищ Північного Криму коштують в 4 рази більше, ніж на одному із самих найдорожчих ринків України – Бессарабському, що у Києві. Ситуація кардинально не змінилась у першій половині 2016 р. В Криму середня номінальна заробітна плата станом на 1 липня 2016 р. становила 28834 руб. (приблизно 11657 грн.) [20], в Україні – 4839 грн., що на 41,51% нижче відповідного кримського показника [21]. Фактично, заробітна плата залишається одним із небагатьох показників, якими можуть пишатися мешканці півострову. Інша справа полягає в тому, що середньостатистичний кримчанин на ці гроші все одно не здатний забезпечити власну родину усім елементарним: або ціни на продукти занадто високі, або їх просто немає на ринку принаймні півночі Криму.

Туризм в Криму після анексії РФ знаходиться у стані стагнації, що обумовлено передусім зміною пріоритетів у російського керівництва. Адже для Кремля Крим важливий передусім у військово-стратегічному плані, а для української влади півострів в першу чергу був осередком туризму, а також розвитку аграрної сфери, транспорту, промисловості та енергетики. Туристичні акценти відсутні в заявах кремлівського керівництва, адже наголос робиться лише на розвиток військово-промислового комплексу. До того ж кошти з федерального бюджету йдуть на розвиток й забезпечення функціонування військово-стратегічних потреб та на заробітну плату бюджетникам, проте в рекреацію кошти не вкладаються, але при цьому надаються обіцянки щодо пошуку іноземних інвесторів. Поєднати військову складову та туризм в одному регіоні неможливо, – про це свідчить світова практика розвитку внутрішніх регіонів держави. Ситуація ускладнилась й стрімким підвищенням цін на відпочинок й оздоровлення, який став вдвічі дорожче коштувати, ніж у Сочі. До окупації було навпаки. Щодо обсягу туристів, то у 2014 р. в Криму відпочило 1,5 млн. осіб, у 2015 – 1,7, в 2016 р. підрахунків ще немає, проте очікується теж на рівні 1,5 млн. туристів. До окупації найбільш рекордними роками були 2012 – 6,13 млн. туристів та 2013 – 6 млн. [22]. До того ж більше половини туристів були громадяни з материкової України, які сьогодні віддають перевагу відпочинку на півдні України на узбережжі Чорного моря або в Туреччині, не бажаючи мати справу з окупованою територією, при цьому виходять з міркувань не лише політичного, але й економічного характеру. Якщо у 2013 р. українці становили 65,6% всього туристичного потоку в Криму, то 2014-го їх стало значно менше – 29%. У 2015 р. частка громадян України скоротилася до 6% – до 100 тис. осіб, в основному це мешканці східної України. Сьогодні ж це – монопотік, що складається з жителів тільки Росії [22]. Важливо зауважити й те, що

на зменшення кількості туристів вплинула відсутність можливості дістатись залізничним транспортом, адже раніше 70% туристів діставались півострову потягом. Наразі туристи можуть лише дістатись Криму тільки авіасполученням або поромною переправою, проте пропускна спроможність цих двох видів транспорту разом не перевищує 1,3 млн. осіб [23, с. 17]. Туристи також могли дістатись Криму круїзними лайнерами. Щорічно 100 круїзних суден відвідували п'ять найбільш портів Кримського узбережжя. Після окупації жодне судно не ввійшло в Кримські води. Щодо авіасполучення, то до анексії Криму аеропорт «Сімферополь» здійснював рейси до Франкфурта, до двох міст Польщі, три рейси на день в Стамбул, було постійне сполучення з Мінськом, з Києвом та іншими містами України. Сьогодні ж це каботажний аеропорт, який здійснює перельоти тільки в одному напрямку – у бік РФ. Керченська поромна переправа здатна посилити туристичний потік в 300 тис. осіб на рік, сьогодні вона дійсно функціонує у підвищеному режимі, проте її використовують не для перевезення туристів, а для постачання на півострів продуктів харчування, питної води, сировини та товарів першої необхідності [22]. На думку О. Лієва, аби сезон був прибутковим, Крим повинен прийняти 2,7 млн. туристів, при такій транспортній складовій Крим зможе приймати максимум 1,7–1,8 млн. туристів на рік [22]. Наведені вище цифри відображають реальну картину розвитку рекреаційної сфери в Криму, проте кримчанам, як і громадянам РФ в цілому навіюється зовсім інша статистика, яка характеризується доволі позитивною динамікою та має усі шанси на подальше покращання. Так, очільник комітету кримського парламенту з питань санаторно-курортного комплексу і туризму Олексій Черняк стверджує, що станом на 26 серпня 2016 р. в Криму відпочило 4 млн. 25 тис. туристів. Це на 26% більше аналогічного періоду минулого року (2015) [24]. Проте такі цифри не підтверджуються пляжами, які практично пусті, незаповненими готелями та санаторіями, що третій рік поспіль залишаються без прибутків й знаходяться на межі вимирання, а також фактичною відсутністю неорганізованого туризму, який до анексії складався з 64% громадян із материкової України. Й примусове направлення російських громадян – працівників великих компаній за профспілковими путівками – не допомогло заповнити санаторно-курортні комплекси відпочиваючими (як приклад, від компанії «РусГідро» у 2016 р. мало відпочити за такими путівками 6000 співробітників фірми). Більшість громадян РФ давно звикли до відпочинку в стилі «все включено» в Туреччині або Єгипті і вважають відпочинок на Близькому та Середньому Сході кращим, ніж на Чорноморському узбережжі, який став занадто коштовним. До того ж не всі можуть собі дозволити купувати авіаквитки, лише 15% від усіх відпочиваючих минулого року дістались Криму літаком [25]. Туристи жаліються на поганий сервіс радянського гатунку та зруйновані вщент дороги вздовж узбережжя. Проте Президент РФ В. Путін не звертає на це уваги, аргументуючи тим, що шахтарям це раніше не заважало – «вони махнуть півстакана – й на пляж» [25]. Проблеми, як виявилось, вирішуються в Росії швидко: або шляхом навіювання дезінформації та ефективних пропагандистських технологій або шляхом збільшення продажу алкогольних напоїв з метою введення населення в стан перманентної ейфорії.

Висновки та перспективи подальших розвідок. На підставі аналізу можна стверджувати, що темпи падіння економіки в Криму після розриву господарських зв'язків з Україною зростають. Більшість сфер народного господарства після окупації півострову РФ зазнає значних втрат, що обумовлено фактичною ізоляцією півострову та режимом санкцій. Вагомим чинником в уповільненні економічного розвитку степового Криму стало перекриття Північнокримського каналу. У порівнянні з Україною, на території якої відбувається збройне протистояння та є неконтрольовані території, Крим відстає у своєму розвитку, а соціально-економічна ситуація за розглянутими показниками суттєво погіршується. Виняток складає єдиний індикатор у вигляді більш високих зарплат і пенсій, зумовлених не власними економічними досягненнями, а вливаннями з федерального бюджету. Проте внутрішній потенціал зростання кримської економіки не набирає обертів, отже, кримська економіка стає повністю залежною від дотацій зверху. Кримська влада відчуває себе захищеною в плані соціальної стабільності, отже, не замислюється над тим, як забезпечити потреби кримчан самостійно.

Станом на сьогодні бракує ґрунтовних досліджень, присвячених шляхам розв'язання кримської економічної кризи, пов'язаної не лише із посиленням ізоляції півострову в умовах анексії РФ, але й подальшою мілітаризацією Криму російським окупаційним режимом, що може бути предметом майбутніх наукових розвідок та експертних дискусій.

Список використаних джерел

- Teifukova R. The economic effect of the Crimean annexation / Riana Teifukova / May 5, 2017 // Web-site of Ankara Centre for Crisis and Policy Studies [Electronic resource]. – URL: https://ankasam.org/en/economic-effect-crimean-annexation/#_edn2 – Title from the screen.
- Рейтинг российских регионов по качеству жизни–2016 11:00:20.02.2017 (обновлено: 15:08 20.02.2017) / РИА новости [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ria.ru/infografika/20170220/1488209453.html> – Название с экрана.
- Сергеев М. «Неделя в экономике. «Денег нет, но вы держитесь» – эта фраза уже вошла в историю» / Михаил Сергеев // Независимая газета 29.05.2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ng.ru/week/2016-05-29/8_economics.html – Название с экрана.
- Лієв О. Чотири міфи про Крим. Міф №3: Крим проживе без дніпровської води / Олександр Лієв / Новое время [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nv.ua/ukr/publications/chotiri-mifi-pro-krim-mif-4-krim-prozhive-bez-dniprovskoji-vodi-67033.html> – Назва з екрану.
- Николаев Р. Крим без України: статистичний підсумок / Роман Николаев / Крим. Реалії [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ua.krymr.com/a/26907880.html> – Назва з екрану.
- Сергеева Е. Экономика Крыма: уверенное падение / Елена Сергеева / Крым. Реалии / 5 января 2017 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.krymr.com/a/28213716.html> – Название с экрана.
- Нахлупин В. Г. Экономическое развитие Республики Крым: проблемы и перспективы / В. Г. Нахлупин // «Современное состояние и перспективы социально-экономического развития Республики Крым» (к Дням Республики Крым в Совете Федерации 24–25 марта 2015 г.) // Аналитический вестник №10 (563). – М.: Аналитическое управление Аппарата Совета Федерации Федерального собрания Российской Федерации. – 2015. – С.14–18.
- Bush J. Costs and benefits from Russia's annexation of Crimea / Jason Bush / Reuters [Electronic resource]. – URL: <https://uk.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-crimea-costs-factbox/factbox-costs-and-benefits-from-russias-annexation-of-crimea-idUKBREA370NY20140408> – Title from the screen.
- Smith M., Eshchenko A. Ukraine cries «robbery» as Russia annexes Crimea / Matt Smith, Alla Eshchenko / CNN [Electronic resource]. – URL: <http://edition.cnn.com/2014/03/18/world/europe/ukraine-crisis/index.html> – Title from the screen.
- Константинов В. А. Обращение в связи с присоединением Республики Крым к Российской Федерации / В. А. Константинов // «Современное состояние и перспективы социально-экономического развития Республики Крым» (к Дням Республики Крым в Совете Федерации 24–25 марта 2015 г.) // Аналитический вестник №10 (563). – М.: Аналитическое управление Аппарата Совета Федерации Федерального собрания Российской Федерации. – 2015. – С.10–13.
- Статистичний щорічник України за 2014 рік / Державна служба статистики України / За редакцією І. М. Жук. – Київ, 2015. – 586 с.
- Цит. по: Рівень інфляції в окупованому Криму в 2015 році становив 26,4% проти 12,9% в цілому по Росії / 10 лютого 2016 / Офіційний вебсайт телеканалу «112 Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.112.ua/ekonomika/riven-inflatsii-v-okupovanomu-krimu-v-2015-rotsii-stanovuv-264-proty-129-v-tsilomu-po-rosii-290956.html> – Назва з екрану.
- Индексы потребительских цен на отдельные группы продовольственных товаров в 2015 году НГ–03–6–05.1/7 от 13.01.2016 / Официальный сайт Территориального органа Федеральной службы государственной статистики по Республике Крым [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://crimea.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/crimea/resources/57f011804b5aa678ba5abb4e4d05559c/индексы+проды.pdf – Название с экрана.
- Інфляційний звіт. – Вересень 2015 р. – Національний банк України. – 54 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22249640> – Назва з екрану.
- Индексы споживчих цін у 1992–2015 рр. (до грудня попереднього року) / Офіційний вебсайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану.
16. За рік промислове виробництво в Україні скоротилося майже на 20% / Економічні тенденції та прогноз на 2015–2017 роки / Вебсайт Міжнародного центру перспективних досліджень. – <http://icps.com.ua/za-rik-promyslove-vyrobnytstvo-v-ukrayini-skorotylosya-mayzhe-na-20/> – Назва з екрану.
17. В Криму падение производства замедлилось до 6% / Вебсайт Центра журналистских расследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://investigator.org.ua/news/150688/> – Название с экрана.
18. Товарная структура внешней торговли Республики Крым в январе–марте 2016 года / Официальный сайт Территориального органа Федеральной службы государственной статистики по Республике Крым [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://crimea.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/crimea/resources/d0b15d004d49b059a3bdf74fc772e0bb/оф.стат+сайт+ВЭС+стр+март+2016.pdf – Название с экрана.
19. Соціально-економічне становище України за 2014 рік / Повідомлення Державної служби статистики України / Офіційний вебсайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану.
20. Краткосрочные экономические показатели Республики Крым в январе–июле 2016 года. – 43 с. / Официальный сайт Территориального органа Федеральной службы государственной статистики по Республике Крым [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://crimea.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/crimea/resources/ccfe8f004e0195cc9806fb0d534aab22/Краткосрочные+экономические+показатели+Республики+Крым+в+январе-июле+2016г..pdf – Название с экрана.
21. Соціально-економічне становище України за січень–липень 2016 року / Повідомлення Державної служби статистики України / Офіційний вебсайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану.
22. Крим. Курортний сезон 2016. Прогнози і перспективи // Матеріали прес-конференції глави правозахисної групи «20 лютого», экс-міністра курортів і туризму Автономної Республіки Крим Олександра Лієва 25 травня 2016 р. / УКРІНФОРМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/rubric-presentation/2022526-krim-kurortnij-sezon-2016-prognozi-i-perspektivi.html> – Назва з екрану.
23. Громенко С. и др. Антология современной крымской мифологии. Российские и украинские мифы о Крыме, крымчанах, крымских татарах и аннексии / Сергей Громенко и др. // Информационная дорожная карта для журналиста. – Брошюра при поддержке Министерства информационной политики Украины. –

31 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docs.rferl.org/ru-CR1/2016/02/11/76c60f47-117c-4836-af93-3ab1ccf50070.pdf> – Названіє с екрана.

24. Официально в Крыму отдохнули четыре миллионов туристов / 31 августа 2016, Новости Крыма / Крымская служба новостей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.allcrimea.net/news/2016/8/31/ofitsialno-v-krymu-otdohnuli-chetyre-millionov-turistov-65025/> – Названіє с екрана.

25. Васильева Н. Российское правительство отправляет туристов в Крым / Наталия Васильева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inosmi.ru/russia/20140618/221103330.html> – Названіє с екрана.

References

1. Teifukova R. The economic effect of the Crimean annexation / Riana Teifukova / May 5, 2017 // Web-site of Ankara Centre for Crisis and Policy Studies [Electronic resource]. – URL: https://ankasam.org/en/economic-effect-crimean-annexation/#_edn2 – Title from the screen.

2. Rejting rossijskih regionov po kachestvu zhizni–2016 11.0020.02.2017 (obnovleno: 15:08 20.02.2017) / RIA novosti [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <https://ria.ru/infografika/20170220/1488209453.html> – Nazvanie s jekrana.

3. Sergeev M. «Nedelja v jekonomike. «Deneg net, no vy derzhites'» – jeta fraza uzhe voshla v istoriju» / Mihail Sergeev // Nezavisimaja gazeta 29.05.2016 [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.ng.ru/week/2016-05-29/8_economics.html – Nazvanie s jekrana.

4. Lijev O. Chotyry mify po Krym. Mif №3: Krym prozhive bez dniprovs'koi vody / Oлександр Lijev / Novoe vremja [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://nv.ua/ukr/publications/chotyry-mify-pro-krym-mif-4-krim-prozhive-bez-dniprovskoj-vodi-67033.html> – Nazva z ekrana.

5. Nikolajev R. Krym bez Ukrai'ny: statystychnyj pidsumok / Roman Nikolajev / Krym. Realii [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://ua.krymr.com/a/26907880.html> – Nazva z ekrana.

6. Sergeeva E. Jekonomika Kryma: uverennoe padenie / Elena Sergeeva / Krym. Realii / 5 janvarja 2017 g. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <https://ru.krymr.com/a/28213716.html> – Nazvanie s jekrana.

7. Nahlupin V. G. Jekonomicheskoe razvitie Respubliki Krym: problemy i perspektivy / V. G. Nahlupin // «Sovremennoe sostojanie i perspektivy social'no-jekonomicheskogo razvitiya Respubliki Krym» (k Dnjam Respubliki Krym v Sovete Federacii 24–25 marta 2015 g.) // Analiticheskij vestnik №10 (563). – M.: Analiticheskoe upravlenie Apparata Soveta Federacii Federal'nogo sobranija Rossijskoj Federacii. – 2015. – S.14–18.

8. Bush J. Costs and benefits from Russia's annexation of Crimea / Jason Bush / Reuters [Electronic resource]. – URL: <https://uk.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-crimea-costs-factbox/factbox-costs-and-benefits-from-russias-annexation-of-crimea-idUKBREA370NY20140408> – Title from the screen.

9. Smith M., Eshchenko A. Ukraine cries «robbery» as Russia annexes Crimea / Matt Smith, Alla Eshchenko / CNN [Electronic resource]. – URL: <http://edition.cnn.com/2014/03/18/world/europe/ukraine-crisis/index.html> – Title from the screen.

10. Konstantinov V. A. Obrashhenie v svjazi s prisoeдинeniem Respubliki Krym k Rossijskoj Federacii / V. A. Konstantinov // «Sovremennoe sostojanie i perspektivy social'no-jekonomicheskogo razvitiya Respubliki Krym» (k Dnjam Respubliki Krym v Sovete Federacii 24–25 marta 2015 g.) // Analiticheskij vestnik №10 (563). – M.: Analiticheskoe upravlenie Apparata Soveta Federacii Federal'nogo sobranija Rossijskoj Federacii. – 2015. – S.10–13.

11. Statystychnyj shhorichnyk Ukrai'ny za 2014 rik / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrai'ny / Za redakcijeju I. M. Zhuk. – Kyi'v, 2015. – 586 s.

12. Cyt. po: Riven' infljacij' v okupovanomu Krymu v 2015 roci stanoviv 26,4% proty 12,9% v cilomu po Rosii' / 10 ljutogo 2016 / Oficijnyj vebсайт telekanalu «112 Ukrai'na» [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://ua.112.ua/ekonomika/riven-infljatsii-v-okupovanomu-krymu-v-2015-rotsi-standovyv-264-proty-129-v-tsilomu-po-rosii-290956.html> – Nazva z ekrana.

13. Indeksy potrebitel'skih cen na otdel'nye grupy prodovol'stvennyh tovarov v 2015 godu NG–03–6–05.1/7 ot 13.01.2016 / Oficijnyj сайт Territorial'nogo organa Federal'noj sluzhby gosudarstvennoj statistiki po Respublike Krym [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://crimea.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/crimea/resources/57f011804b5aa678ba5abb4e4d05559c/indeksy+prody.pdf – Nazvanie s jekrana.

14. Infljacijnyj zvit. – Veresen' 2015 r. – Nacional'nyj bank Ukrai'ny. – 54 s. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22249640> – Nazva z ekrana.

15. Indeksy spozhyvchyh cin u 1992–2015 r. (do grudnja poperedn'ogo roku) / Oficijnyj vebсайт Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Nazva z ekrana.

16. Za rik promyslove vyrobnyctvo v Ukrai'ni skorotylosja majzhe na 20% / Jekonomichni tendencii' ta prognoz na 2015–2017 roky / Vebсайт Mizhnarodnogo centru perspektivnyh doslidzhen'. – <http://icps.com.ua/za-rik-promyslove-vyrobnytstvo-v-ukrayini-skorotylosya-majzhe-na-20/> – Nazva z ekrana.

17. V Krymu padenie proizvodstva zamedilos' do 6% / Vebсайт Centra zhurnalistskih rassledovanij [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://investigator.org.ua/news/150688/> – Nazvanie s jekrana.

18. Tovarnaja struktura vneshnej torgovli Respubliki Krym v janvare–marte 2016 goda / Oficijnyj сайт Territorial'nogo organa Federal'noj sluzhby gosudarstvennoj statistiki po Respublike Krym [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://crimea.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/crimea/resources/d0b15d004d49b059a3bd74fc772e0bb/0f.stat+sajt+VJeS+str+mart+2016.pdf – Nazvanie s jekrana.

19. Social'no–ekonomichne stanovyshehje Ukrai'ny za 2014 rik / Povidomlennja Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny / Oficijnyj vebсайт Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Nazva z ekrana.

20. Kratkosrochnye jekonomicheskie pokazateli Respubliki Krym v janvare–ijule 2016 goda. – 43 s. / Oficijnyj сайт Territorial'nogo organa Federal'noj sluzhby gosudarstvennoj statistiki po Respublike Krym [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://crimea.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/crimea/resources/ccfe8f004e0195cc9806fb0d534ab22/2.Kratkosrochnye+jekonomicheskie+pokazateli+Respubliki+Krym+v+janvare-ijule+2016g..pdf – Nazvanie s jekrana.

21. Social'no–ekonomichne stanovyshehje Ukrai'ny za sichen'–lypen' 2016 roku / Povidomlennja Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny / Oficijnyj vebсайт Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Nazva z ekrana.

22. Krym. Kurortnyj sezon 2016. Prognozy i perspektivy // Materialy pres–konferencii' glavny pravozahysnoi' grupy «20 ljutogo», eks–ministra kurortiv i turyzmu Avtonomnoi' Respubliki Krym Oлександра Lijeva 25 travnja 2016 r. / UKRINFORM [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.ukrinform.ua/rubric-presseconference/2022526-krim-kurortnij-sezon-2016-prognozi-i-perspektivi.html> – Nazva z ekrana.

23. Gromenko S. i dr. Antologija sovremennoj krymskoj mifologii. Rossijskie i ukrainskie mify o Kryme, krymchanah, krymskih tatarah i anekscii / Sergej Gromenko i dr. // Informacionnaja dorozhnaja karta dlja zhurnalista. – Broshjura pri podderzhke Ministerstva informacionnoj politiki Ukrainy. – 31 s. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://docs.rferl.org/ru-CR1/2016/02/11/76c60f47-117c-4836-af93-3ab1ccf50070.pdf> – Nazvanie s jekrana.

24. Oficial'no v Krymu otdohnuli chetyre millionov turistov / 31 avgusta 2016, Novosti Kryma / Krymskaja sluzhba novostej [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://news.allcrimea.net/news/2016/8/31/ofitsialno-v-krymu-otdohnuli-chetyre-millionov-turistov-65025/> – Nazvanie s jekrana.

25. Vasil'eva N. Rossijskoe pravitel'stvo otpravljaet turistov v Krym / Natalija Vasil'eva [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://inosmi.ru/russia/20140618/221103330.html> – Nazvanie s jekrana.

Baskakova A. S., postgraduate of Department of History, PJSC «Higher education institute «Kyiv Slavonic University» (Ukraine, Kyiv), Aannetka@bigmir.net

The economic situation of the Crimean peninsula after the Russian Federation's annexation in March 2014: problems and threats to development

A comprehensive analysis of the problems of the economic development of Crimea in the conditions of Russian occupation was carried out in the article. Based on a comparison of the economic indicators of the Crimean peninsula with the analogous indicators of the mainland Ukraine, information that the situation on the peninsula after the annexation by the Russian Federation was really improved, especially in the sphere of economy, was refuted. It is asserted that the Crimean economy becomes completely dependent on subsidies from top. The most significant factor in the stagnation of the Crimean economy was the closure of the North–Crimean channel.

Keywords: the Crimean peninsula, Ukraine, Russian Federation, economic development, occupation, comparative analysis of statistical data, region – outsider.

* * *